

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ**

**УКРАЇНСЬКИЙ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ІМЕНІ Г.Ф. КВІТКИ-ОСНОВ'ЯНЕНКА**

ФІЛОЛОГІЯ ХХІ СТОЛІТТЯ

**Збірник наукових праць
студентства й наукової молоді**

(за матеріалами XI Всеукраїнської науково-практичної
конференції студентства й наукової молоді,
Харків, 15 квітня 2021 року)

ДК: 881 + 883 + 882 + 882 + 808

Ф 56

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (протокол № 6 від 10.09.2021 року)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Голобородько Костянтин Юрійович – доктор філологічних наук, професор, декан українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка

Лебеденко Юлія Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови, координатор з наукової роботи українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка

Маленко Олена Олегівна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри українознавства та лінгводидактики

Мельників Ростислав Володимирович – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української літератури та журналістики імені професора Леоніда Ушкалова

Щербакова Наталія Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови

Обиденнікова Марина Олегівна – здобувач II курсу третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти кафедри української мови

Автори публікацій несуть відповідальність за достовірність фактичних даних, чіткість викладу тексту, цитування, а також мовно-стилістичний рівень написання матеріалів.

Філологія XXI століття [Електронне видання] : Збірник наукових праць студентства й наукової молоді, Харків, 15 квітня 2021 р. / Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди ; [редкол.: К. Ю. Голобородько (голов. ред.) та ін.]. Харків, 2021. 164 с.

©Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2021

©Автори публікацій, 2021

<i>Методика роботи над порушеннями лексичних норм у мовленні молодших школярів.....</i>	<i>87</i>
<i>Левацька Анастасія</i>	
<i>Аксіологічні особливості інтернет-форумів (на матеріалі форумів «Теревені», «Дівочі посиденьки»).....</i>	<i>92</i>
<i>Ломоносова Інна</i>	
<i>Біблійні цитати в поезії Ірини Жиленко.....</i>	<i>97</i>
<i>Матвеева Світлана</i>	
<i>Особливості творення мас-медійних оказіоналізмів української мови.....</i>	<i>99</i>
<i>Михайленко Марія</i>	
<i>Культура ділової комунікації як об'єкт лінгвістичних досліджень.....</i>	<i>105</i>
<i>Науменко Поліна</i>	
<i>Business speech.....</i>	<i>109</i>
<i>Науменко Поліна</i>	
<i>Формування комунікативних компетентностей на уроках української мови в учнів з особливими освітніми потребами в 5 класі... </i>	<i>110</i>
<i>Овдієнко Альона</i>	
<i>Творчість І. Котляревського в літературознавчих студіях.....</i>	<i>112</i>
<i>Поліщук Анастасія</i>	
<i>Ділова англійська мова для бізнескомунікації.....</i>	<i>115</i>
<i>Поліщук Анастасія</i>	
<i>Використання фразеологізмів у повсякденному житті молоді на початку XXI століття.....</i>	<i>116</i>
<i>Правник Марія</i>	
<i>Особливості функціювання оцінної лексики в художньому мовленні....</i>	<i>118</i>
<i>Приходько Юлія</i>	
<i>Оцінна лексика української мови: теоретичні засади дослідження.....</i>	<i>119</i>
<i>Приходько Юлія</i>	
<i>Українська мова в сучасній блогосфері.....</i>	<i>124</i>
<i>Савченко Аліна</i>	
<i>Vocabulary and stylistic features of the ukrainian language blog</i>	<i>129</i>
<i>Савченко Аліна</i>	

володіння англійською мовою розширить вибір вакансій, отримати які можна не тільки в своїй країні, а й за кордоном. Можна найняти перекладача, але бесіда буде продуктивнішою і зрозумілішою, якщо спілкуватися з іноземцями ви зможете самі.

Висновок. Підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновок, що знання бізнес-англійської може стати реальною перспективою кар'єрного зростання, стабільного становища на ринку праці. А, враховуючи, що знання ділової англійської є зараз необхідним в ряді професій, робітник, який володіє іноземною мовою, буде завжди в пріоритеті.

Правник Марія Олексіївна

Харків, ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Наук. кер.: к. філол. н., доц. Н.М. Чернушенко

ВИКОРИСТАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У ПОВСЯКДЕННОМУ ЖИТТІ МОЛОДІ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

Відомо, що серед усіх рівнів мови лексичний і фразеологічний є найрухомішими та зазнають істотних кількісних і якісних змін. Саме динамічні процеси в сучасних мовах привертають увагу багатьох лінгвістів. Актуальність теми полягає в тому, що сучасна українська мова завдяки фразеологізмам стає різнобарвною, неповторною, автентичною. Хотілось би зазначити головні ознаки фразеологізмів – влучність, крилатість, дотепність, цілісність, відтворюваність. Використання фразеологізмів в повсякденному житті починається з дитинства, родини та школи, адже сталі вирази поєднують дотепність і глибину думки, допомагають лаконічно та змістовно передавати великі обсяги інформації, розвивають фантазію та креативність. Практика кращих учителів переконує, що для того, щоб фразеологічні одиниці увійшли в активний словник дитини, та залишились у її словниковому запасі на все життя, потрібно постійно стимулювати учнів до вживання їх як на уроках, так і в житті.

Фразеологічний фонд мови здавна привертав увагу багатьох мовознавців. Цінні для розвитку фразеологічної теорії спостереження знаходимо в працях Ф.І. Буслаєва, О.О. Потебні, І.І. Срезневського, Ф.П. Фортунатова, О.О. Шахматова й інших видатних дослідників. Також заслуговують на увагу дослідження фразеології сучасної української літературної мови Л.Г. Скрипник, Л.І. Коломієць, О.С. Юрченка, Ф.П. Медведєва, А.П. Коваль, В.В.Коптілова, Г.М.Удовиченка, Н.О. Батюк, Н.Д. Бабич, І.О. Виргана, М.М.Пилинської, І.С.Олійник, М.М.Сидоренко, Д.В. та В.Д. Ужченків, П.О.Редіна, І.О.Купіної, Н.В. Піддубної та інших. Фразеологізм — стійке сполучення двох і більше слів, яке в процесі мовлення відтворюється як готова словесна формула, передає одне значення і, як правило, має певне емоційне забарвлення. У кінці ХХ— на початку ХХІ ст. в українській мові, крім відомих, засвідчено появу деяких нових тематичних груп у фразеологічній системі. Передусім це пов'язано з позамовними

факторами — інтенсивним розвитком деяких сфер життєдіяльності в Україні. Однією з нових тематичних груп фразеології української мови, що виникла в досліджуваній період, є група ФО **туристичної галузі**, індустрія якої постійно зростає. На межі тисячоліть засвідчено низку нових фразеологізмів, здебільшого термінологічного характеру, на позначення різних видів туризму на зразок *зелений туризм* (рідше *літній туризм*) «відвідування туристської місцевості з проекологічною орієнтацією в період вегетації флори», *сільський туризм* «вид туризму, сконцентрований на сільських територіях, передбачає розвиток туристичних шляхів, місць для відпочинку, сільськогосподарських і народних музеїв, а також центрів з обслуговування туристів із провідниками та екскурсоводами», *екологічний туризм* «форма подорожей, сприятливих для навколишнього середовища, до природних недоторканих людиною та часто природоохоронних територій». **Сфера мистецтва** також нині задіяна в процесах фразеотворення та їх активного використання. Це стосується нових фразеологізмів, що виникли на основі словосполучень, які активно функціонують переважно в галузі кіноіндустрії: *сам собі режисер* «людина, яка самостійно планує своє життя, робить щось на свій лад», *голлівудське кіно* «скомпонований неправдивий ролик з різних вирізок на користь однієї сторони конфлікту; одностороннє висвітлення матеріалу», *зіркова (зоряна) хвороба* «пиха, бундючна поведінка, завищена самооцінка особи, яка є відомою, популярною або вважає себе такою», *вільний художник* «той, хто нічим не обмежений у своїх діях». У дискурсі ЗМІ кінця ХХ — початку ХХІ ст. засвідчено появу низки нових фразеологізмів, які своїм походженням сягають **сфери охорони здоров'я і медицини**, що відіграє важливу роль у житті людей.

Характерно, що джерелами ФО є або слова і терміни та вільні словосполучення (*те, що лікар приписав* «саме те, що найбільше потрібне, необхідне, доречне», *у (в) глибокій комі* [бути, знаходитися, перебувати і т. ін.] «у значному занепаді, не мати розвитку», *тихо вмирати* «поступово занепадати, зникати», *понижувати (понижити) температуру* «зменшувати політичну, економічну та ін. напругу в суспільстві»), або детермінологізовані спеціальні сполучення названої галузі (*ставити (поставити) діагноз* «робити певний висновок про стан когось або чогось; характеризувати, визначати особливості кого- або чого-небудь», *больова точка* «вразливе місце чого-небудь (суспільної верстви, явища і т. ін.)», *хірургічне втручання* «винятково радикальні заходи, необхідні для розв'язання якогось питання, проблеми чи ситуації», *шокова терапія* «комплекс радикальних економічних заходів (реформ), спрямованих на оздоровлення економіки, які супроводжуються низкою негативних моментів (боляче, негативно позначаються на життєвому рівні народу)», та ін.). Помічено, що такі нові стійкі одиниці, в основу яких покладено метафору або метонімію, функціонують переважно в жанрах і матеріалах, де йдеться про суспільно-політичні та економічні процеси, явища, реалії, поняття тощо. Аналізовані фразеологізми, крім номінативної, нерідко виконують також важливу емоційно-експресивну, образну, прагматичну функцію.

У наших спостереженнях були також зафіксовані у повсякденному житті такі фразеологізми: *ведмежа послуга; бісики очима пускати; рідного батька продасть; зарубати на носі; спіймати на гарячому; високо літати; бити байдики; відійти у вічність; точити лясси; не ликом шитий; бути на сьомому небі; як вареник у маслі; бути в курсі; взяти гріх на душу; побитися об заклад; зайти у глухий кут; на круги своя повернутися; відвести біду; зняти рожеві окуляри; не лишатися в боргу; обкидати брудом; розвісити вуха; як з гуски вода; не тямити себе; теревені правити; оком не повести; п'яте колесо; залишити на чорний день; міцний горішок; відбити охоту; пуститися берега; бути на курячих правах; заморити черв'ячка; по гарячих слідах; морочити голову тощо.*

Отже, фразеологізми наповнюють мовлення наших сучасників глибинною свіжістю, надають йому художнього звучання, лексичної й синтаксичної витонченості, довершеності.

*Приходько Юлія В'ячеславівна
Харків, ХНПУ імені Г.С. Сковороди
Наук. кер.: д. п. н., проф. І.І. Костікова*

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОЦІННОЇ ЛЕКСИКИ В ХУДОЖНЬОМУ МОВЛЕННІ

Актуальність. Актуальність дослідження оцінної дієслівної лексики визначається важливістю лінгвістичного дослідження аксіологічних компонентів лексичних одиниць у публіцистичному дискурсі, які відображають зміни ціннісного ставлення мовців до реальної дійсності.

Оцінна лексика є потужним засобом створення сатиричного, гумористичного ефекту в публіцистичному дискурсі. Українська преса перебуває в постійному пошуку різних засобів суб'єктивного вираження мовлення. Газети прагнуть наблизитись до читача, зацікавити його, зокрема засобами емоційно-оцінної лексики.

Мета – проаналізувати засади емоційно-оцінної лексики.

Результати. Емоційно-оцінна лексика – це лінгвістичний феномен, особливий компонент, за допомогою якого виражається психічний стан мовця, його ставлення до предмета, об'єкта, адресата мовлення, тобто все те, що складає мету емотивної функції слова.

Дослідники підкреслюють, що слово, як в художньому, так і публіцистичному текстах, завдяки особливим умовам функціонування, семантично перетворюється, включає в себе додатковий сенс. Гра прямого і переносного значення породжує і естетичний, і експресивний ефекти тексту, робить цей текст образним і виразним.

У низці робіт, присвячених дослідженню емоційно-оцінної лексики, класифікація проаналізованого лексичного пласту проводиться на підставі того факту, чи є слово однозначним чи багатозначним. Однозначні емоційно-оцінні слова настільки яскраво виражають емоційну оцінку, що ця властивість